

BİLGİ NOTU 5

TÜRKİYE'DE AFET RİSK AZALTMA POLİTİKALARI VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN ROLÜ

#HerkesÇinDirenç
#BreakTheCycle
#DDRDay #AfetRiskAzaltmaGünü

YAYIN ADI: **Türkiye’de Afet Risk Azaltma Politikaları ve Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü**

HAZIRLAYAN: **Av. Özlem ALTIPARMAK**

TASARIM: **MYRA**

YAYINLAYAN: **Hukuk, Doęa ve Toplum Vakfı – HUDOTO**

ADRES: Hukuk, Doęa ve Toplum Vakfı
Mucibur Rahman Sok. No: 17 Anadolu İş Hanı K:3 D:11 Konak-İZMİR
info@hudoto.com

Bu yayın, Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliği finansal desteği ile üretilmiştir. Bu yayının içeriğinden yalnızca Hukuk, Doęa ve Toplum Vakfı sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği’nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

ÖNSÖZ

Sendai Risk Azaltma Çerçevesi afet risk azaltma konusunda en önemli uluslararası belgedir. Türkiye, 2015 tarihinde 187 ülkeyle birlikte uluslararası bir bildirgeyle Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesini (2015-2030) kabul etmiştir. Bu kabulle birlikte afet risk azaltmaya ilişkin Sendai Çerçevesinde belirlenmiş hedefleri, ülke sınırları içerisinde de hedef haline getirmeyi taahhüt etmiştir.

Türkiye, Sendai Çerçevesi'nin kabulü ardından ilk olarak 2017 yılında Sendai Çerçevesi Veri Hazırlığı İnceleme Raporu (Ön Rapor) sunmuştur. https://www.preventionweb.net/files/54298_turkeytur.pdf Rapor, tutulan verilerin durumuna dair tespit niteliğindedir. Raporda Türkiye afetlerle ilgili olarak yaş, cinsiyet, gelir düzeyi veya engelliliğe göre ayrıştırılmış veri tutmadığını bildirmiştir.

2023 yılında gerçekleşen Sendai Çerçevesi Ara Dönem Gözden Geçirme Toplantısı öncesinde ülkelerden ara raporlar hazırlamaları istenmiştir. Sendai Çerçevesinin Uygulanmasının Ara Dönem Gözden Geçirmesi'nin genel amacı, Sendai Çerçevesinin bugüne kadarki uygulamasını değerlendirmek, afet riskinin önlenmesi ve azaltılmasında kaydedilen ilerlemeyi ve karşılaşılan zorlukları değerlendirmek, 2015'ten bu yana

başlamadaki değişikliklerin yanı sıra yeni ve ortaya çıkan sorunları belirlemek, ülkelere ve paydaşlara 2023-2030 döneminde öncelikli, hızlandırılmış ve entegre uluslararası, ulusal ve yerel işbirliği ve eylem için öneriler formüle etmelerine yardımcı olmak için eleştirel analiz sağlamak ve 2030'un ötesinde riske dayalı sürdürülebilir kalkınma için olası uluslararası düzenlemeler üzerinde yeni düşünmeye başlamaktır. Üye Devletler, ulusal ara dönem değerlendirmelerinin bulgularını içeren gönüllü ulusal raporlar hazırlamaya teşvik edilmektedir.

Türkiye, 2022 yılında Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçevesi'nin Uygulanmasına İlişkin Ara Dönem Gözden Geçirmesi için Gönüllü Ulusal Raporu sunmuştur. Rapora <https://www.preventionweb.net/publication/turkiye-voluntary-national-report-mtr-sf> adresinden ulaşmak mümkündür. Rapor toplumsal cinsiyet, engellilik, ayrıştırılmış veri ve insan haklarına ilişkin konularda yeterli bilgi ve tespit içermemektedir.

Türkiye, Mayıs 2023'de gerçekleştirilen Sendai Çerçevesi Ara Dönem Gözden Geçirme Üst Düzey Toplantısına katılım göstermiştir.

Türkiye Ulusal Afet Risk Azaltma Politikası ve Mevzuatı:

Türkiye'de afet yönetimi konusundaki çalışmalar İçişleri Bakanlığı çatısı altında Afet Riskini Azaltma, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yürütülmektedir. 2006 yılında kurulmuş olan AFAD; afet yönetiminde tek yetkili kurum olarak düzenlenmiştir. AFAD, Sendai Çerçevesi'nin uygulamasından sorumludur ve odak nokta (focal point) olarak belirlenmiştir.

Sendai Çerçevesi uyarınca afet risk azaltma konusunda Ulusal Platformlar kurulması gereklidir. Türkiye'nin ulusal platform bilgilerine <https://www.preventionweb.net/national-platform/turkiye-national-platform> adresinden ulaşılabilir.

Türkiye'de afet stratejilerine ve planlarına temel teşkil eden ulusal strateji belgelerinin başında "Kalkınma Planı" gelmektedir. On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023 yıllarını kapsamaktadır ve planda "Afet risk ve azaltma faaliyetleri için Türkiye Afet Risk Azaltma Planı hazırlanacaktır" denilmiştir.

Kalkınma Planında bahsedilen Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP), Sendai Çerçeve önceliklerine dayalı olarak Temmuz 2022'de hazırlanmış ve Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/20.5.5787.pdf>). Bir strateji ve eylem planı olarak idare açısından bağlayıcı niteliktedir ve hem raporlama hem de izleme faaliyetlerinde kullanılabilir. Merkezi düzeydeki bu plana ek olarak illerde de afet risk yönetimi planları yapılmaktadır. İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP) çalışmaları il bazında yapılmakta olup, AFAD tarafından <https://irap.afad.gov.tr> adresinde yayınlanmaktadır.

Türkiye'deki afet mevzuatı, her tehlike ve afetten sonra bir başka kanun ve yönetmelik çıkarılmasıyla gelişmiştir. Böylece zaman içinde parçacıklı, karmaşık ve takibi zor yasal mevzuat ortaya çıkmıştır. Bu durum bile afet mağdurları açısından adalete erişim önünde ciddi engel oluşturmaktadır. Kanunlarda ve yönetmeliklerde "afetzedelik" yani afetten zarar görenler üzerinden gelişen bir mevzuat ve yasalaşma mevcuttur. Afeti önlemenin ve afet riskini azaltmanın idarenin ve kamu otoritelerinin görevi ve sorumluluğu olduğu konusundaki uluslararası yükümlülükler henüz

ulusal mevzuata yansımamıştır. Mevzuatta riskten bahsedilmektedir ancak detaylı bir afet risk azaltma yönetmeliği bulunmamaktadır.

Türkiye'de afet verilerinin yayınlanması ve verilerin analizi halen uluslararası standartlardan uzaktır. Az sayıda veri mevcuttur ve afet bazında cinsiyet, yaş, engellilik gibi kırılmalara ilişkin ayrıştırılmış veriye erişmek mümkün değildir. Türkiye tarafından sunulan Sendai Çerçevesi Veri Hazırlığı İnceleme Raporu'nda Türkiye'nin afetlerde yaş, cinsiyet ve engelliliğe göre ayrıştırılmış verileri henüz tutmadığı görülebilir. https://www.preventionweb.net/files/54298_turkeytur.pdf

<https://aydes.gov.tr> ve <https://tabb.afad.gov.tr> veri sistemlerinde yeterli ve ayrıştırılmış verilere erişmek mümkün değildir. <https://sdg.tuik.gov.tr/> web sitesinde Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları göstergeleri bazında veriler tutulmaktadır ancak afetler konusundaki veriler ayrıştırılmamıştır ve uluslararası standartlara uygun değildir.

Sendai Çerçevesi ve Sivil Toplum Örgütleri

Sendai Çerçevesi sivil toplum örgütlerinin afetler konusunda insan haklarına dayalı izleme ve raporlama yapmasına olanak sağlayan bir sistem sunmaktadır.

Bilgi ve Belgeye Erişim: BM Afet Risk Azaltma Ofisi (UNDRR) yayınları ve ofis çalışmalarına dair tüm bilgiler www.prevention.web.net web sitesi üzerinden takip edilebilir. Sisteme üye olunması ve yayın, güncel bilgi ve rapor eklenmesi mümkündür. Sisteme <https://www.preventionweb.net/user/login> linkinden kayıt olunabilir.

Katılım ve İzleme: BM Afet Risk Azaltma Ofisi (UNDRR) çatısı altında, paydaş gruplarını bir araya getirme ve savunuculuk güçlerinden yararlanmak üzere "BM Afet Risk Azaltma Ofisi Paydaş Katılım Mekanizması" (UNDRR-SEM) kurulmuştur. BM Afet Risk Azaltma Ofisi Paydaş Katılım Mekanizmasının temel işlevleri şunlardır:

- Sendai Çerçevesinin uygulanması için kapsayıcı ve geniş bir hareket oluşturmak
- Politika tasarımı ve uygulamasını etkilemek için yollar yaratmak

- Vatandaş liderliğindeki ve sosyal hesap verebilirlik mekanizmalarını güçlendirmek
- Paydaş grupları arasında koordinasyon, bilgi alışverişi ve uyumun teşvik etmek

Sivil toplum örgütlerinin Paydaş Katılım Mekanizmasına üye olması ve bu surette politika yapım ve insan hakları izleme süreçlerine dahil olmaları mümkündür. Üyelik gerçekleştiği takdirde uluslararası toplantılar paydaş sıfatıyla takip edilebilir. 2022 itibarıyla Paydaş Katılım Mekanizmasının 90 farklı ülkeden 620 üyesi bulunmaktadır. Sivil toplum örgütlerini temsilen Paydaş Katılım Mekanizmasına üye olmak için: <https://cc.preventionweb.net/stakeholders-engagement>

Toplantılar: Afet Risklerinin Azaltılması Küresel Platformu (The Global Platform for Disaster Risk Reduction), afet risk azaltma gündemini takip etmek üzere oluşturulmuş çok paydaşlı bir forumdur. Küresel Platform, BM Genel Kurulu tarafından Sendai Afet Riskinin Azaltılması Çerçevesinin uygulanmasında kaydedilen ilerlemenin gözden geçirilmesi için kritik bir mekanizma olarak kabul etmektedir.

Küresel Platformda hükümetler, BM sistemi ve tüm paydaşlar bir araya gelerek Sendai Çerçevesinin uygulanmasını daha da hızlandırmanın yollarını belirlemektedir. 2007 yılından bu yana, 2022 oturumu da dahil olmak üzere yedi Küresel Platform oturumu gerçekleştirilmiştir. Bu küresel forum, afet riskinin azaltılmasına yönelik en son gelişmelerin ve eğilimlerin tartışıldığı ve bilgi paylaşımının yapıldığı bir ortamdır. Küresel Forum Sonuçları, Genel Kurul tarafından her yıl Temmuz ayında düzenlenen Sürdürülebilir Kalkınma Üst Düzey Siyasi Forumu (HLPF) müzakerelerine bir katkı olarak kabul edilmekte ve böylece 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin risk bilgilendirilmiş bir şekilde uygulanmasına ve izlenmesine katkıda bulunmaktadır. Paydaş Katılım Mekanizması üyesi olan sivil toplum örgütlerinin forumlara katılmaları ve online olarak takip etmeleri mümkündür. <https://globalplatform.undrr.org/2022>

İş birliği: Sendai Çerçevesi, Devletin afet riskini azaltma konusunda birincil sorumluluğa sahip olduğunu kabul etmekle birlikte, yerel yönetimler, özel sektör, akademi ve sivil toplum dahil olmak

üzere diğer paydaşların ortak sorumluluğunun altını çizmektedir. Bu kapsamda Sendai Çerçevesi Gönüllü Taahhütler (Voluntary Commitments) girişimi, 68/211 (2013) sayılı BM Genel Kurul kararına cevaben geliştirilmiş ve Sendai Çerçevesinin uygulanması için her düzeyde ortaklıkların geliştirilmesini desteklemek üzere Mart 2015'te Dünya Afet Riskinin Azaltılması Konferansı öncesinde başlatılmıştır. Gönüllü Taahhütlerin takip yöntemleri 69/283 (2015) sayılı Genel Kurul kararıyla daha da detaylandırılmıştır:

“İlgili paydaşların taahhütleri, işbirliği yöntemlerinin belirlenmesi ve mevcut Çerçevenin uygulanması açısından önemlidir. Bu taahhütler, yerel, ulusal, bölgesel ve küresel düzeylerde ortaklıkların geliştirilmesini ve yerel ve ulusal afet risk azaltma stratejileri ve planlarının uygulanmasını desteklemek amacıyla spesifik ve zamana bağlı olmalıdır. Tüm paydaşlar, mevcut Çerçeve'nin veya ulusal ve yerel afet risk yönetimi planlarının uygulanmasını desteklemek üzere taahhütlerini ve bunların yerine getirilmesini Birleşmiş Milletler Afet Riskini Azaltma Ofisi'nin internet sitesi aracılığıyla kamuoyuna duyurmaya teşvik edilmektedir.”

Genel Kurul kararındaki talebe yanıt vermek üzere BM Afet Risk Azaltma Ofisi, Sendai Çerçevesinin 2030 yılına kadar uygulanması için çok paydaşlı taahhütleri harekete geçirmek, izlemek ve değerlendirmek üzere bir mekanizma olarak çevrimiçi bir platform kurmuştur. <https://sendaicommitments.undrr.org/>

Sendai Çerçevesi Gönüllü Taahhütleri çevrimiçi platformu, uluslararası ve bölgesel işbirlikleri geliştirmek açısından yararlı bir araçtır. Sivil toplum örgütleri, iş dünyası, yerel yönetimlerin afet risk azaltmaya dair gerçekleştirdikleri faaliyet ve programların bu platformda paylaşımı ve bu yöntemle afet risk azaltma gündemine dahil olmaları mümkündür.

Raporlama: Sendai Çerçevesi raporları ve izleme mekanizması <https://sendaimonitor.undrr.org/> web sitesinden takip edilebilir. Raporlar Sendai Çerçevesinde belirlenen hedefler dikkate alınarak yapılır.

- Nicel ve Nitel veriler üzerinden raporlama yapılmaktadır.
- Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları raporlaması ile tutarlıdır.
- Her yıl kısa bir raporlama yapılır.
- Her iki yılda bir büyük raporlama (Sendai döngüsü) gerçekleştirilir.
- Raporlama için ortak girdi seçenekleri

mevcuttur. Ülkelerden paydaşların da Paydaş Katılım Mekanizması aracılığıyla katılım göstermesi mümkündür.

BM Afet Risklerinin Azaltılması Ofisi, iklim felaketlerinin küresel kalkınmayı daha önce görülmemiş oranlarda nasıl tersine çevirdiğini gösteren Küresel Değerlendirme Raporları yayınlamaktadır. En son rapor (GAR 2023) özel bir baskısını Temmuz 2023'de yayınlamıştır. Rapora göre kaydedilen sosyal ve ekonomik ilerlemeler, afetler ve bunların gıda güvenliği, istihdam ve eğitim üzerindeki zincirleme etkileri nedeniyle geriye gitmektedir.

BM tarafından hazırlanan bu yeni rapora göre,

artan afet riskleri ve şokların bir araya gelmesi, ekonomiler arasında domino etkisi yaratıyor ve tüm cephelerde sürdürülebilir kalkınmayı baltalıyor.

BM Sürdürülebilir Kalkınma Üst Düzey Siyasi Forumu sırasında BM Afet Risk Azaltma Ofisi tarafından açıklanan GAR 2023, zor kazanılan ekonomik ve kalkınma kazanımlarının, küresel ısınmanın başlıca etken olduğu artan sayıda afet nedeniyle tehlikede olduğunu ortaya koyuyor.

Rapor, kuraklık gibi afetlerin küresel gıda güvenliği, istihdam ve eğitim üzerindeki etkilerinin nasıl dramatik bir şekilde arttığını haritalandıran yeni bir analiz sunmaktadır. Kuraklıklar şimdiden iki milyar insanın su stresi altında yaşamasına ve Sahra altı Afrika ve Güney Doğu Asya'da ürün kıtlığı ve açlık riskinin %80 artmasına neden olmuştur.

Raporda en önemli tespitlerden bir tanesi aralarında Türkiye'nin de bulunduğu aşağıdaki görseldeki ülkelerde çoklu erken uyarı sisteminin bulunmadığına dair tespittir.

BM Afet Riskinin Azaltılması 2023 Küresel Değerlendirme Raporu (GAR 2023) ulaşmak için: <https://www.undrr.org/gar/gar2023-special-report>

Veri: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Sendai Çerçevesi İzleme Sistemi için afet kayıpları verileri **DesInventarSendai** sistemi üzerinden tutulmaktadır. Sisteme <https://www.desinventar.net> üzerinden erişilebilmektedir. Sisteme veri girişi ülke için belirlenen yetkili kurum/kişi tarafından yapılmaktadır.

Ülkeler ve afetler bazında tutulan DesInventar sisteminin yenilenmesi konusunda çalışmalar başlamıştır ve BM Afet Risklerinin Azaltılması Ofisi, UNDP ve Dünya Meteoroloji Örgütü, yeni bir tehlikeli olay ve afet kayıp ve zarar takip sistemi geliştirmek için iş birliği yapmaktadır. Yeni sistem, mevcut DesInventar'ın yerini alacak ve hem tehlikeli olayları hem de yerel ölçeklerde ayrıştırılmış kayıp ve zararları kapsayacak daha kapsamlı ve birlikte çalışabilir bir izleme sistemi olacaktır.

Türkiye, Sendai Çerçevesi'nin kabulü ardından 2017 yılında Sendai Çerçevesi Veri Hazırlığı İnceleme Raporu (Ön Rapor) sunmuştur. Bu raporda Türkiye'de afetlere ilişkin tutulan verilere dair bilgi vermiştir. Rapor incelendiğinde afet risk azaltma konusunda yaş, cinsiyet ve engelliliğe göre ayrıştırılmış verilerin tutulmadığı görülebilir. https://www.preventionweb.net/files/54298_turkeytur.pdf

Önceki bilgi notlarımızda detaylı değindiğimiz üzere ayrıştırılmış veri toplama ve açıklama konusu afetlere mazur kalmadaki eşitsizliklerin ortadan kaldırılması ve insan hakları izleme açısından çok önemlidir. Vakfımız Kastamonu Bozkurt ilçesinde gerçekleşen sel felaketine dair verilere ulaşmaya çalışmış ve Türkiye'de afetlerle ilgili idare tarafından ayrıştırılmış veri tutulmadığını tespit etmiştir.¹ Bu konuda Kamu Denetçiliği Kurumu'na yaptığı başvuru ise sonuçsuz kalmıştır. Konunun insan hakları izleme açısından önemi nedeniyle sivil toplum örgütleri tarafından afetlerde ayrıştırılmış veri toplanması ve bu verinin açıklanmasına dair çalışma yapılması gereklidir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Mayıs 2023'teki üst düzey toplantı öncesinde BM Afet Risk Azaltma Ofisi, BM Kadın Birimi ve UNFPA, Sendai Çerçevesi Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı için çalışmaya başlamış ve Mayıs 2023'te Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi Ara Dönem Gözden Geçirme Üst Düzey Toplantı sonucunda kabul edilen Bildirgede Sendai Çerçevesi'nin uygulanmasına yönelik toplumsal cinsiyet eylem planı geliştirilmesi taahhüt edilmiştir.

Sendai Çerçevesi sürdürülebilir kalkınma, iklim değişikliği, çevre ve insan haklarına ilişkin diğer uluslararası ve bölgesel anlaşmalar ve sözleşmelerle politika uyumunu amaçlamaktadır. Sendai Çerçevesi Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı ile özellikle ilgili olan belgeler aşağıda listelenmiştir:

- 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, özellikle de "toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi"ne yönelik SKA 5
- Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) hükümleri

¹ <https://hudoto.com/yazilar/afetler-ve-idarenin-veri-konusundaki-yukumlulukleri-kastamonu-bozkurt-ilcesi-ornegi-1>

- CEDAW'ın iklim değişikliği bağlamında afet riskinin azaltılmasının toplumsal cinsiyetle ilgili boyutlarına ilişkin 37 sayılı Genel Tavsiye Kararı (CEDAW/C/GC/37)²
- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC)'nin Toplumsal Cinsiyete İlişkin Geliştirilmiş Lima Çalışma Programı ve Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı³
- Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi için Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı⁴
- BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi için Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı⁵

Bu konudaki çalışmalar bir taslak eylem planı⁶ üzerinden devam etmektedir. Vakfımız Taslak Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı çalışmalarını takip etmekte ve görüş sunmaktadır. Paydaş Katılım Mekanizmasına üyelik ardından Toplumsal Cinsiyet çalışma grubuna dahil olunarak bu çalışmaların takibi ve taslak plan yapım sürecine dahil olunması mümkündür.

Bilgi notlarımızın tamamında afet risk azaltmanın toplumsal cinsiyet, engellik, yoksulluk gibi pek çok insan hakları alanına temas ettiği göstermeye çalıştık. Afet risk azaltma sivil toplum örgütleri için afetlerle ilgili insan hakları izleme konusunda pek çok olanak sağlamaktadır. BM Afet Riskini Azaltma Ofisi Paydaş Katılım Mekanizması esnek yapıdadır ve diğer BM yapılarından farklı olarak üyelik herhangi bir akreditasyon sürecine bağlı değildir. Bu durum sivil toplum örgütlerinin mekanizma aracılığıyla toplantılara, kararlara, izlemeye ve raporlara katılımı açısından önemli bir fırsat sunmaktadır.

Bilgi notlarımızı yayınlamayı bitiriyoruz ancak insan hakları temelinde afet risk azaltma konusunu çalışmaya devam edeceğiz!

*Afetlerin yarattığı ve yaratacağı eşitsizliklere dikkat çekmek amacıyla **13 Ekim Uluslararası Afet Risk Azaltma Günü**'nün bu yılki teması "**Dirençli Bir Gelecek İçin Eşitsizlikle Mücadele**" olarak belirlenmiştir. Vakfımız, Birleşmiş Milletler Afet Risk Azaltma Ofisi 'nin Afet Risk Azaltma Gününe ilişkin kampanyasını desteklemektedir. 13 Ekim Uluslararası Afet Risk Azaltma Günü ve kampanya hakkında detaylı bilgi almak ve katılmak isterseniz: <https://hudoto.com/uploads/0/1694779451.pdf>*

Ek Okuma için:

- Uluslararası insan hakları standartları ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri göstergelerinin ayrıştırılmasına ilişkin öneriler https://etkiniz.eu/wp-content/uploads/2020/12/OHCHR_calismabelgesi.pdf
- Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesi Komitesi (CEDAW), İklim Değişikliği Bağlamında Afet Riskinin Azaltılmasının Toplumsal Cinsiyet Boyutları Hakkında 37 Sayılı Genel Tavsiye Kararı <https://hudoto.com/yazilar/cedaw-iklim-degisikligi-baglaminda-afet-riskinin-azaltilmasinin-toplumsal-cinsiyet-boyutlari-hakkinda-37-sayili-genel-tavsiye-karari>
- Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi Kadının Statüsü Komisyonu 66. Oturumu "İklim Değişikliği, Çevre ve Afet Risk Azaltma Politikaları ve Programları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin ve Tüm Kadınların ve Kız Çocuklarının Güçlenmesinin Sağlanması" Uzlaşmış Sonuçlar <https://hudoto.com/yazilar/bm-kadinin-statusu-komisyonu-66oturumu-uzlasilmis-sonuclar-cevirisi>

² <https://hudoto.com/yazilar/cedaw-iklim-degisikligi-baglaminda-afet-riskinin-azaltilmasinin-toplumsal-cinsiyet-boyutlari-hakkinda-37-sayili-genel-tavsiye-karari>

³ <https://unfccc.int/topics/gender/workstreams/the-enhanced-lima-work-programme-on-gender>

⁴ <https://www.cbd.int/doc/c/f64f/e1b9/e8da56802bc2c458a56fcefa/cop-15-l-24-en.pdf>

⁵ <https://www.unccd.int/land-and-life/gender/action-plan>

⁶ https://www.undrr.org/sites/default/files/2023-08/sendai-framework-gender-action-plan_draft-1_29-august-2023.pdf

- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC)'nin Toplumsal Cinsiyete ilişkin Geliştirilmiş Lima Çalışma Programı ve Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı

<https://unfccc.int/topics/gender/workstreams/the-enhanced-lima-work-programme-on-gender>

- Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi için Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı

<https://www.cbd.int/doc/c/f64f/e1b9/e8da56802bc2c458a56cefa/cop-15-l-24-en.pdf>

- BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi için Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı

<https://www.unccd.int/land-and-life/gender/action-plan>

Bilgi notlarımız için bizi takipte kalın ve 13 Ekim Uluslararası Afet Risk Azaltma Günü için yürütmekte olduğumuz kampanyamıza destek verin!